UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum liceat bellantibus vti insidijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72772

Visual Library

xilio pereuntẽ. Nec ſolum uideret, quòd hoc poſsit clericus, ſed etiam quòd ad hoc teneatur in tali articulo propter eandem rationem, præſertim ſi cum infidelibus agitur. Nec obſtat, quòd fiant & remaneāt irregulares: quia irregularitas ſine peccato, & cũ merito æternæ uitæ incurri poteſt. Propter quod ſicut laicus ad hoc tenetur, ſic & clericus in caſu, in quo lex quò ad peccatum locum non habet, licet ſemper habeat locum quò ad irregularitatem, quia irregularitas ſequitur factum. Nec obſtat dictis ratio literæ, ſcilicet nulli deputato ad aliquod officium licet id, per quod ſuo officio incõgruus redditur: quoniã hoc eſt uerũ regulariter, ſecus autem eſt in ſingulari caſu.

23.q.8. cap. Hortatu.

23.q.8. cap. omni timo.

¶ In ſecundo autem caſu non uidetur cõmuniter licitum. Et ratio diuerſitatis eſt: quia victoria eſt neceſſaria propter recuperationem rerum, vel punitionem, aut expulſionem hoſtiũ: quæ non ſunt neceſſaria, ſicut ſalus, quæ in primo caſu defenditur. Dixi autem communiter: quia ſi parta tunc uictoria, eſſet pax uniuerſalis Eccleſiæ, aut fidei chriſtianæ magna ꝓtectio, crederem clericum licite manu ꝓpria pugnando, illam facere. Et hæc intelligo ſaluis alijs conditionibus iuſti belli, ſcilicet, quòd clerici publica authoritate hoc faciant, & conſtet de iuſtitia belli, quoniam in eis nõ habet locũ obedientia excuſans.

Lib. 1. cap. 1. parũ à med.

¶ In eodem articulo, in reſpõſione ad tertium, aduerte, quòd quia alia cõditio belli iuſti eſt iuſtitia cauſæ, & alia authoritas, qua indicitur, attendere oportet in bellis non ſolum authoritatem indicentis, ſed etiam cauſam: & hinc ſumere, quòd nulla authoritas ſufficit ad iuſtitiam belli, ſi iuſtitia deſit in cauſa. Vnde licet ad Papam ſpectet inducere ad bellum, vt in hac litera dicitur, ſi

D. 964.

F ¶ 3 Præt. Eiuſdem rationis eſſe videtur, quòd homo aliquid faciat, & quòd facienti cõſentiat, ſecundum illud Rom. 1. Nõ ſolum digni ſunt morte, qui faciunt, ſed & qui conſentiunt facientibus: maximè autem conſentit, qui ad aliquid faciendum alios inducit. Licitum autem eſt epiſcopis, & clericis inducere alios ad bellãdum. dicitur enim 23.* q.8. quòd hortatu, & præcibus Adriani Romanæ vrbis Epiſcopi, Carolus bellũ contra Longobardos ſuſcepit. ergo etiam eis licet pugnare.

G ¶ 4 Præt. Illud quod eſt ſecundũ ſe honeſtum, & meritorium, non eſt illicitũ prælatis & clericis: ſed bellare eſt quãdoque & honeſtũ, & meritoriũ. dicitur enim * 23.q. 8. ꝙ ſi aliquis pro ueritate fidei, & ſaluatione patriæ, ac defenſione chriſtianorum mortuus fuerit, à Deo cœleſte præmium conſequetur. ergo licitum eſt epiſcopis, & clericis bellare.

Sed contra eſt, quod Petro in perſona epiſcoporum & clericorum dicitur Matt. 26. Conuerte gladium tuũ in uaginam. non ergo licet eis pugnare.

H Respon. Dicendum, quòd ad bonum ſocietatis humanæ plura ſunt neceſſaria. Diuerſa autem à diuerſis melius, & expeditius agũtur, quàm ab uno, vt patet * per Philo. in ſua Politica. Et quædam negotia ſunt adeò ſibi repugnantia, vt conuenienter ſimul exerceri non poſſint: & ideo illis, qui maioribus deputantur, prohibentur minora. Sicut ſecundum leges humanas militibus, qui deputantur ad exercitia bellica, negotiationes interdicunt. Bellica autẽ exercitia maxime repugnant illis officijs, quibus epiſcopi & clerici deputantũ propter duo. Primò quidẽ generali ratione, quia bellica exercitia maximas inquietudines habent: vnde multũ impediunt animum à contemplatione diuinorum, & laude Dei & oratione pro populo quæ ad officium pertinẽt clericorum. Et ideo ſicut negotiationes propter hoc, quòd nimis implicãt animum, interdicuntur clericis, ita & bellica exercitia, ſ͠m illud 2. ad Tim. 2. Nemo militans Deo, implicat ſe ſęcularibus negotijs. Secundò propter ſpecialem rationem. Nam omnes [d] clericorũ ordines ordinantur ad altaris miniſterium, in quo ſub ſacramẽto repræſentatũ paſſio Chriſti, ſecundũ illud 1. ad Cor. 11. Quotieſcunque mãducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec ueniat: & ideo non competit eis occidere, vel effundere ſanguinem, ſed magis eſſe paratos ad propriã ſanguinis effuſionẽ pro Chriſto, vt imitẽtur opere, quod gerunt miniſterio. Et propter hoc eſt inſtitutum, vt effundentes ſanguinem, etiam ſine peccato, ſint irregulares. Nulli autem, qui eſt deputatus ad aliquod officium, licet id, per quod ſuo officio incongruus redditur. Vnde clericis non licet omnino bella gerere, quæ ordinantur ad ſanguinis effuſionem.

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ prælati debent reſiſtere non ſolum lupis, qui ſpiritualiter interficiunt gregem, ſed etiam raptoribus, & ty[...] corporaliter uexant, non autem materia[...] in propria perſona utendo, ſed ſpiritua[...] dũ illud Apoſtoli 2. ad Cor. 10. Arma mi[...] non carnalia ſunt, ſed potentia Dei: qua[...] ſalubres admonitiones, deuotæ oratio[...] pertinaces excommunicationis ſententi[...]

Ad secvndvm dicendum, ꝙ prælat[...] authoritate ſuperioris poſſũt intereſſe b[...] dẽ ut ipſi propria manu pugnẽt, ſed ut [...] tibus ſpiritualiter ſubueniãt ſuis exhor[...] abſolutionibus, & aliis huiuſmodi ſp[...] uentionibus: ſicut & in ueteri lege ma[...] ſue 6. ꝙ ſacerdotes ſacris buccinis in bel[...] Et ad hoc primo fuit conceſſum, quò[...] clerici ad bella procederent: quòd aut[...] pria manu pugnent, abuſionis eſt.

Ad tertivm dicẽdum, ꝙ ſicut ſu[...] eſt, omnis potẽtia, vel ars, vel uirtus, a[...] finis, habet diſponere de his, quæ ſun[...] autem carnalia in populo fideli ſunt re[...] ad finem, ad bonum ſpirituale diuinũ, [...] putãtur: & ideo ad clericos pertinet d[...] ducere alios ad bellandum bella iuſta. [...] terdicitur eis bellare, quia peccatum ſit: [...] exercitium eorum perſonæ non congr[...]

I Ad qvartvm dicendum, ꝙ licet e[...] iuſta ſit meritoriũ, tamen illicitum red[...] propter hoc, ꝙ ſunt ad opera magis m[...] tati: ſicut m̃rimonialis actus poteſt eſſe [...] & tamen uirginitatẽ uouentibus damn[...] propter obligationem eorum ad maio[...]

Articvlvs III.

Vtrum ſit licitum in bellis uti inſidijs.

Ad tertivm ſic proceditur. Videtur [...] ſit licitum in bellis uti inſidijs. D[...]

K Deuteron. 16. Iuſte, quod iuſtum eſt, [...] inſidiæ cum ſint fraudes quædam, uide[...] ſtitiã pertinere. ergo non eſt utendum i[...] in bellis iuſtis.

¶ 2 Præt. Inſidiæ, & fraudes fidelitati [...] ni, ſicut & mendacia: ſed quia ad om[...] bemus ſeruare, nulli homini eſt menti[...] tet per Auguſt. * in lib. contra mendac[...] go fides hoſti ſeruanda ſit, ut Auguſt. [...] facium, uidetur quòd non ſit contra [...] utendum.

¶ 3 Præt. Matth. 7. dicitur. Quę uultis [...] bis homines, & uos facite illis; & hoc [...]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ad omnes proximos: inimici autem ſunt proximi. Cùm ergo nullus ſibi velit inſidias, uel fraudes parari, videtur ꝙ nullus ex inſidijs debeat gerere bella.

Sed contra eſt, quod Aug.* dicit in lib. 83. q. Cùm iuſtum bellum ſuſcipitur, ut aperte pugnet aliquis, an ex inſidijs, nihil ad iuſtitiam intereſt. Et hoc probat authoritate Domini, qui mandauit Ioſue, vt inſidias poneret habitatoribus ciuitatis Hai, vt habetur Ioſue 8.

Respon. Dicendum, quòd inſidiæ ordinantur ad fallendum hoſtes. Dupliciter autem aliquis poteſt falli ex facto, uel dicto alterius. Vno modo ex eo, ꝙ ei dicitur falſum, uel nõ ſeruatur promiſſum, & iſtud ſemper eſt illicitũ: & hoc modo nullus dẽt hoſtes fallere. Sunt.n. quædam iura bellorum, & fœdera etiam inter ipſos hoſtes ſeruãda, vt Ambroſ.* dicit in lib. de Officijs. Alio modo, aliquis põt falli ex dicto, uel facto noſtro, quia ei propoſitum, aut intellectum non aperimus: hoc autem ſemper facere non tenemur, quia etiam in doctrina ſacra multa ſunt occultanda, maxime infidelibus, ne irrideant, ſecundum illud Matt. 7. Nolite ſanctum dare canibus. Vnde multo magis ea, quæ ad impugnãdum inimicos paramus, ſunt eis occultanda. Vnde inter cætera documenta rei militaris hoc præcipuè ponitur de occultandis conſilijs, ne ad hoſtes perueniant, vt patet in lib. Stratagematum Francorum: & talis occultatio pertinet ad rationem inſidiarum, quibus licitum eſt vti in bellis iuſtis. Nec propriè huiuſmodi inſidiæ uocãtur fraudes, nec iuſtitiæ repugnant, nec ordinatæ voluntati. Eſſet enim inordinata voluntas, ſi aliquis vellet nihil ſibi ab alijs occultari. Et per hoc patet reſponſio ad obiecta.

Articvlvs IIII.

Vtrum liceat diebus feſtis bellare.

AD qvartvm ſic proceditur. Videtur, quòd in diebus feſtis non liceat bellare. Feſta enim ſunt ordinata ad vacãdũ diuinis: vnde intelligunt̃ per obſeruationẽ ſabbathi, quæ præcipiũtur Exo. 20. Sabbathũ.n. interpretatur requies: ſed bella maximam inquietudinem habent. ergo nullo modo eſt in diebus feſtis pugnandũ.

¶ 2 Præt. Iſa. 58. reprehenduntur quidã, ꝙ in diebus ieiunij repetũt debita, & committũt lites, pugno percutiẽtes. ergo multo magis in diebus feſtis illicitum eſt bellare.

¶ 3 Præt. Nihil eſt inordinate agẽdum ad vitandum incommodũ tpale: ſed bellare in die feſto, hoc videtur eſſe ſecundũ ſe inordinatũ. ergo pro nulla neceſſitate temporalis incõmodi vitãdi, debet aliquis in die feſto bellare.

Sed contra eſt, qđ. 1. Mach. 2. dr̃. Cogitauerũt laudabiliter Iudæi dicẽtes. Omnis hõ quicunq; venerit ad nos in bello, in die ſabbathorũ, pugnemus aduerſus eũ.

Respon. Dicendum, ꝙ obſeruatio feſtorũ nõ impedit ea, quæ ordinantur ad hoĩs ſalutẽ, ẽt corporalem. Vnde Dominus arguit

A Iudæos dicens Iob 7. Mihi indignamini, quia totum hominem ſanum feci in ſabbatho? Et inde eſt, ꝙ medici licite poſſunt medicari homines in die feſto. Multo autem magis eſt obſeruanda ſalus reipublicæ, per quam impediuntur occiſiones plurimorũ, & innumera mala & temporalia, & ſpiritualia, quàm ſalus corporalis unius hominis. Et ideo pro tuitione reipublicæ fidelium, licitũ eſt iuſta bella exercere in diebus feſtis, ſi tamen hoc neceſsitas expo- B ſcat. Hoc enim eſſet tẽtare Deum, ſiquis imminente tali neceſsitate uellet a bello abſtinere: ſed neceſſitate ceſſante non eſt licitum bellare in diebus feſtis propter rationes inductas. Et per hoc patet reſponſio ad obiecta.

Qvaestio XLI.

De Rixa, in duos articulos diuiſa.

DEinde conſiderandum eſt de rixa.

C Et circa hoc quæruntur duo.

¶ Primò, Vtrum rixa ſit peccatũ.

¶ Secundò, Vtrum ſit filia iræ.

Articvlvs primvs.

Vtrum rixa ſit ſemper peccatum.

AD primvm ſic proceditur. Videtur, quòd rixa non ſemper ſit peccatum. Rixa enim videtur eſſe contentio quædam. Dicit enim Iſido.* in lib. Etymologiarum, quòd rixoſus eſt à ritu cani- D no dictus. Semper enim ad contradicendum paratus eſt, & iurgio delectatur, & prouocat contendentẽ: ſed contentio non ſemper eſt peccatũ. ergo neque rixa.

¶ 2 Præt. Gene. 26. dicitur, quòd ſerui Iſaac foderunt alium puteũ, & pro illo quoque rixati ſunt: ſed nõ eſt credendum, quòd familia Iſaac rixaretur publice, eo nõ contradicente, ſi hoc eſſet peccatum. ergo rixa non eſt peccatum.

¶ 3 Præt. Rixa uidetur eſſe quod- E dam particulare bellum: ſed bellũ non ſemper eſt peccatum. ergo rixa non ſemper eſt peccatum.

Sed contra eſt, quòd ad Galat. 5. Rixæ ponuntur inter opera carnis, quæ qui agunt, regnũ Dei non conſequuntur. ergo rixæ nõ ſolum ſunt peccata, ſed etiã ſunt peccata mortalia.

Respon. Dicendum, ꝙ ſicut contentio importat quandã contradictionem uerborum: ita etiã rixa importat quandam cõtradi-

¶ *Super quæſtionis quadrageſima articulum quartum.*

IN arti. 4. eiuſdem q. omiſſo tertio dubia duo occurrunt. Primum eſt. An neceſsitas excuſans bellum à peccato in die feſto, ſit ſola neceſsitas defenſionis. Et hoc propter id, quod in litera dicit̃.ſ. pro tuitione reipublicæ, & Machabæi dixerunt pugnandum in ſabbatho contra venientes aduerſus ſe. Et Nicolaus Papa, ut habetur 23. q. 8. Si nulla, dicit, ſi ineuitabilis vrget importunitas, licere omni tempore bellũ, ne tentetur Deus.

¶ Secundum eſt, de qualitate illiciti, An ſcilicet abſq; neceſsitate bellare in feſto, ſit ſic illicitum, ꝙ ſit mortale peccatum, an veniale.

¶ Ad primum horũ dicitur, ꝙ non ſolum defenſionis, ſed victoriæ cauſa aggredi licitum eſt bellando, quando opus eſt. Si .n. ẽm iura canonica licitum eſt, quãdo piſcium temporaneus euentus occurrit, in feſto piſcari, ut patet extra de ferijs. cap. licet, multo magis oblata opportunitate uictoriæ, qua ſi quis in inſtanti non utitur, poſtea non habetur, licet aggredi hoſtes in die feſto. Eſt ſiquidem in hoc, & in ſimilibus caſibus, neceſsitas conſequendi tantum bonum, ſcilicet pacem, pro qua tot incommoda ſuſcipiuntur. Nec litera oppoſitũ ſentit: quoniam in reipublicæ tuitione omnis iuſta cauſa belli intelligi poteſt. Vltio enim perturbatorum, & reparatio rerum, nonnulla reipublicæ tuitio eſt, quãuis locus ab autoritate negatiue, ſcilicet ex nõ nominata alia cauſa, niſi defenſionis, vt etiam in Machabæis accidit, non ualeat. Nicolaus autem Papa, non de neceſſitate exercẽdi actum bellandi hoc, vel illo tempore, ſed de neceſsitate belli loquitur. Vnde dicit, ſi nulla urget neceſsitas, non ſolum quadrageſimali tẽpore, ſed omni tẽpore eſt à prælijs abſtinendũ. Conſtat autẽ ex Auguſt. ad Bonifacium vt habetur 23. q. 1. Noli exiſtimare, ꝙ pacem habere eſt uoluntatis; bellum autẽ debet eſſe neceſsitatis. Non enim bellandum eſt, niſi neceſſe ſit vel recuperare, vel ulciſci, vt ex dictis patet.

¶ Ad ſecundum dicitur, quod cum bellare non ſit de genere ſuo opus ſeruile, nec ſecundum ſe malum, ſed pro cauſato illicitum, pro quanto fini ipſius ſabbathi improportionatum eſt, nulla ratio apparet, quare ſit peccatum mortale in feſto abſque neceſsitate, ſi diuina non omittantur propterea. Videmus etiam haſtiludia ordinata, & choreas, & nuptias, huiuſmodi inquietantia mentem in feſtis fieri abſque ſcrupulo mortalis peccati.

¶ *Super Quæſtionem Quadrageſimam primam.*

IN q. 41. utroque ar. nihil ſcribendũ occurrit, niſi ut aduer-

tas

Infr. q. 42. arti. 2. cor.

*Lib. 10. ca. 17. & incipit religioſus: in fine.